

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Avsättningar för kreditförluster under IAS 39 och under IFRS 9

En kvantitativ studie av övergångseffekten samt påverkan
av resultatplanering och kapitalstyrning

Magisteruppsats i företagsekonomi
Externredovisning
Vårterminen 2019

Handledare:
Emmeli Runesson

Författare:
Malin Andersson
Edith Jakobsson

Sammanfattning

**Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet,
Magisteruppsats, Externredovisning VT 19**

Författare: Malin Andersson och Edith Jakobsson

Handledare: Emmeli Runesson

Titel: Avsättningar för kreditförluster under IAS 39 och under IFRS 9 - En kvantitativ studie av övergångseffekten samt påverkan av resultatplanering och kapitalstyrning

Bakgrund och problem: Finanskrisen år 2008 kan till stor del förklaras av brister i bankernas hantering av risker vid kreditgivning. IAS 39 har fått utstå hård kritik och har i vissa fall även ställts som ansvarig för krisens utbrott. En ny, mer principbaserad standard efterfrågades som således skulle bidra med mer ekonomiskt meningsfull och användbar information. Den nya standarden, IFRS 9, trädde i kraft den 1 januari 2018 och den övergångseffekt som förutspåddes var en markant ökning av avsättningarna för kreditförluster vid standardbytet. Den förväntade ökningen kan förklaras av att IFRS 9 tillåter både mer omfattande och tidigare redovisning av kreditförluster än IAS 39. En risk med principbaserade standarder är dock att handlingsfriheten och flexibiliteten utnyttjas för att manipulera redovisningen, så kallad earnings management.

Syfte: Syftet med denna studie är att bistå med en Post-Implementation Review som är något som efterfrågas av normsättaren IASB efter att en ny standard har införts. Detta görs genom att undersöka hur stor övergångseffekten blev gällande avsättningar för kreditförluster vid standardbytet från IAS 39 till IFRS 9. Studien ämnar också undersöka huruvida storleken på avsättningar drivs av resultatplanering och kapitalstyrning, samt om denna påverkan är större efter standardbytet.

Avgränsningar: Studien avgränsas till att studera noterade banker i Europa som följer IFRS 9 från och med den 1 januari 2018. Det som studeras är övergångseffekten gällande avsättningar för kreditförluster vid standardbytet, samt om avsättningarnas storlek drivs av bankernas incitament att resultatutjämna samt kapitalstyra.

Metod: Urvalet i studien består av 105 noterade europeiska banker. Övergångseffekten gällande avsättningar för kreditförluster undersöks genom t-tester. För att utreda huruvida resultatplanering och kapitalstyrning har en påverkan på avsättningarna genomförs regressioner, samt ett chi²-test. Datan inhämtas manuellt från bankernas årsredovisningar samt från databasen Capital IQ. Studiens resultat diskuteras sedan och jämförs med tidigare forskning inom området.

Resultat och Slutsatser: Denna studies slutsats är att avsättningarna har ökat med 19,5% till följd av standardbytet, vilket är i linje med tidigare studiers prognoser. Vidare visar studien också att varken resultatplanering eller kapitalstyrning med statistisk säkerhet kan sägas ha en inverkan på förlustreservering, vilket inte är helt i analogi med tidigare studier.

Förslag till fortsatt forskning: Ett förslag är att undersöka huruvida transparensen ökar och informationsasymmetrin minskar med den nya standarden IFRS 9. Detta skulle kunna göras genom att studera marknadsreaktionen vid standardbytet.

Nyckelord: IFRS 9, IAS 39, kreditförluster, övergångseffekt

Förord

Vi vill tacka vår handledare Emmeli Runesson för hennes expertis inom ämnet och utmärkta handledningen samt opponenter för värdefulla och hjälpsamma synpunkter och kommentarer.

Göteborg, Maj 2019

Malin Andersson & Edith Jakobsson

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Reglering	4
2.1. Redovisning av kreditförluster	4
2.2. Kapitäläckningskrav för banker	5
3. Tidigare forskning och utveckling av frågeställningar	6
3.1. Övergångseffekten av standardbytet	6
3.2. Påverkande faktorer på övergångseffekten	6
3.2.1. Resultatplanering	7
3.2.2. Kapitalstyrning	8
4. Metod	10
4.1. Variabler och statistiska tester	10
4.2. Kontrollvariabler	12
4.3. Urval och datainsamling	13
5. Resultat	15
5.1. Frågeställning 1	15
5.2. Frågeställning 2	16
5.2.1. Hypotes 1 och 2	17
6. Diskussion och slutsats	20
7. Förslag till fortsatt forskning	22
8. Källförteckning	23

Tabellförteckning

Tabell 1	13
Tabell 2	14
Tabell 3	15
Tabell 4	16
Tabell 5	16
Tabell 6	17
Tabell 7	18
Tabell 8	19

1. Inledning

Finanskrisen år 2008 kan till stor del förklaras av brister i bankernas hantering av risker vid kreditgivning (Gebhardt, 2016). Krisen visar på vilka extrema följder den globala ekonomin får utstå när lånemarknaden inte fungerar på ett effektivt och tryggt vis. Finanskrisen satte redovisningen, och mer specifikt International Financial Reporting Standards (IFRS), under luppen. Flera standarder har fått utstå hård kritik och har i vissa fall även ställts som ansvariga för krisens utbrott. En av de utpekade standarderna var IAS 39, som reglerade redovisningen och värderingen av finansiella instrument under perioden för krisen. IAS 39 blev bland annat kritiserad för att innehålla alltför restriktiva villkor gällande avsättningar för kreditförluster, vilket medförde att bankerna inte tilläts kommunicera ut de verkliga kreditriskerna (Curcio & Hasan, 2015). Kritiker menade att förlusterna som faktiskt redovisades under IAS 39 både var för små och togs för sent (Gebhardt, 2016). IAS 39 ansågs visserligen ge en objektiv redovisning, men på bekostnad av relevansen (Marton & Runesson, 2017).

Under IAS 39 tillämpades en modell benämnd Incurred Credit Loss (ICL) gällande avsättningar för kreditförluster. Modellen tillät inte att kreditförlusterna beaktades löpande utan skulle redovisas först när en förlusthändelse redan hade inträffat. På så vis bidrog ICL till en fördröjning i redovisningen, som dessutom gav oönskade konjunkturförstärkande effekter (IASB, 2009). Standarden blev även kritiserad för att vara för komplicerad att applicera då den innehöll flera olika nedskrivningsmodeller för olika typer av finansiella instrument. Det framgick även att många användare av de finansiella rapporterna hade svårigheter att tolka och dra nytta av informationen som presenterades i rapporterna när IAS 39 tillämpades. En ny, mer principbaserad standard efterfrågades som således skulle bidra med mer ekonomiskt meningsfull och användbar information (Agoglia, Doupnik & Tsakumis, 2011; IASB, 2009).

En gemensam ansträngning gjordes av Financial Accounting Standards Board (FASB) och International Accounting Standards Board (IASB) för att förbättra redovisningen av finansiella instrument. Den nya standarden utvecklades med hänsyn till finanskrisen och med strävan att göra redovisningen mer relevant samt lättare att förstå för användarna av finansiella rapporter (IASB, 2009). IASB publicerade den nya standarden IFRS 9 i juli 2014 och i november 2016 antogs den av EU. Från och med den 1 januari 2018 gäller obligatorisk tillämpning av IFRS 9 hos företagen som följer regelverket, och IAS 39 tas samtidigt ur bruk (IASB, 2014).

Den nya standarden, IFRS 9, ska möjliggöra att mer information som företagsledningen har tillgänglig ska inkorporeras och återspeglas i redovisningen. Risken för kreditförluster ska uppskattas med både historiska utfall, rådande förutsättningar och förväntningar på framtiden i beaktning (IASB, 2013). I samband med standardbytet ersätts ICL mot en ny modell för avsättningar för kreditförluster, benämnd Expected Credit Loss (ECL). Enligt ECL ska avsättningarna, i kontrast till ICL, till stor del baseras på uppskattningar och bedömningar. Modellen tillåter också att avsättningar för kreditförluster tas redan innan det blivit konstaterat att förlusten de facto kommer att inträffa (Novotny-Farkas, 2016). Genom denna förändring reflekteras kreditförlusterna tidigare i redovisningen, vilket reducerar den fördröjning som förelåg under ICL (IASB, 2009).

Eftersom IFRS 9 behandlar redovisning av finansiella instrument är det främst banker som kommer att påverkas av standardbytet. Kreditförluster kommer att redovisas dels baserat på historiska utfall men även på uppskattningar om framtida förutsättningar samt

makroekonomiska faktorer, som exempelvis BNP och arbetslöshet (Frykström & Li, 2018). Innebörden av detta är att bankernas ledningar kommer att behöva göra subjektiva bedömningar av kreditrisken, de ska dock upplysa om de bakomliggande antagandena i de finansiella rapporterna. Att bankerna lyckas värdera risken i sina lånefordringar på ett tillförlitligt sätt är av största vikt, då det är kreditförluster som är den främsta anledningen till konkurser inom banksektorn (Ahmed, Takeda & Thomas, 1999; Gebhardt, 2016; Novotny-Farkas, 2016).

Det finns många olika förväntningar, både kring övergången från IAS 39 till IFRS 9, men också kring vad den nya standarden kommer att leda till på längre sikt. Den övergångseffekt som förutspås av både Riksbanken, tillsynsmyndigheter och revisionsbyråer är en markant ökning av avsättningarna för kreditförluster vid standardbytet (Sveriges Riksbank, 2018). Den förväntade ökningen kan förklaras av att IFRS 9 tillåter både mer omfattande och tidigare redovisning av kreditförluster än IAS 39. Tidigare studier har prognostiserat en ökning på 13–25% gällande avsättningar för kreditförluster vid standardbytet (Barclays, 2017; Deloitte, 2016b; Europeiska bankmyndigheten, 2017). På längre sikt är den främsta förhoppningen med införandet att IFRS 9 ska bidra med ökad makroekonomisk och finansiell stabilitet (Sveriges Riksbank, 2018). Genom att redovisningen blir mer transparent under IFRS 9 byggs också ett förtroende upp hos investerare som då vågar ha tilltro till bankernas finansiella rapportering. Det i sin tur leder till att marknadens generella oro i tider av konjunkturedgång kan lindras och nytt kapital kan fås fram till ett inte allt för högt pris (Sveriges Riksbank, 2018). IFRS 9 ska dock inte likställas med att konjunkturförstärkande effekter helt och hållet elimineras. Om företagsledningarna inte mycket noggrant gör sina bedömningar enligt ECL och därmed underskattar kreditrisken, kan IFRS 9 likaväl som IAS 39, leda till att banker blir insolventa (Sveriges Riksbank, 2018). En annan konsekvens som kan komma att följa av standardbytet är en ökad risk för att bankerna höjer sina priser på lån, det vill säga räntan. Standarden syftar inte till att skapa denna effekt på marknaden, men kan ändå på grund av dess utformning forcera fram en sådan reaktion (Sveriges Riksbank, 2018).

Implementeringen av IFRS 9 förväntas främst leda till en mer användbar och informativ redovisning (Sveriges Riksbank, 2018). Dock sker detta på bekostnad av jämförbarheten företag emellan, då redovisningen under IFRS 9 bygger mer på företagets interna bedömningar och uppskattningar. En risk med principbaserade standarder är att handlingsfriheten och flexibiliteten utnyttjas för att manipulera redovisningen, så kallad earnings management (Hoogervorst, 2014). Vid standardbytet finns möjligheten hos bankerna att omklassificera och omvärdera sina avsättningar, och på så vis även i viss mån manipulera storleken på dessa om sådana incitament finns. För banker kan earnings management utövas genom resultatplanering, då intäkter och kostnader flyttas framåt eller bakåt i tiden för att ge en mer jämn och tillfredsställande bild av företaget (Hoogervorst, 2014). Banker kan även ha incitament att manipulera kapitalet genom earnings management, så kallad kapitalstyrning, för att bibehålla önskvärda nivåer på sin kapitaltäckning (Ahmed, Takeda & Thomas, 1999). Att handlingsutrymmet i IFRS 9 kan utnyttjas för earnings management är en negativ aspekt av standarden, som kan ge mindre tillförlitliga siffror i redovisningen. Problemet ska dock minimeras genom att högre krav ställs på upplysningarna i redovisningen. Höga upplysningskrav ökar i sin tur effektiviteten på marknaden och bidrar till bättre marknadsdisciplin (Novotny-Farkas, 2016). Nivån av den finansiella övervakningen kan också komma att spela en stor roll i hur väl handlingsutrymmet i IFRS 9 kommer att fungera, då principbaserade standarder kräver en strängare tillsyn (Ball, 2006; Marton & Runesson, 2017).

Diskussionen ovan leder fram till syftet med denna studie som är att bistå med en Post-Implementation Review (PIR), som är något som efterfrågas av normsättaren IASB efter att en ny standard har införts. Förväntningarna var att förlustreserveringen skulle öka i och med införandet av de nya reglerna, och denna studie ska granska det faktiska utfallet. Studien ämnar också identifiera eventuell påverkan av resultatplanering och kapitalstyrning på omfattningen av förlustreserver, både före och efter standardbytet.

Studien ansluter sig till den utvärderande forskningen som IASB vill ha del av, och bidrar genom att presentera aktuella siffror och kunskap om övergångseffekterna av införandet av IFRS 9. 2018 var det första året av obligatorisk tillämpning av den nya standarden, vilket medför att resultaten från denna studie har ett aktualitetsvärde för intressenter, bland annat normsättare, redovisningsekonomer och investerare, som söker information kring övergångseffekterna och konsekvenserna av införandet. Vidare bidrar studien också med kunskap om betydelsen och utsträckningen av earnings management vid införandet av en standard som lämnar utrymme för viss handlingsfrihet. Detta är kunskap som kan vara relevant för tillsynsorgan men även för investerare som har intresse av att öka jämförbarheten mellan företag och som förutsätter att standarden tillämpas konsekvent.

Forskningsfrågorna besvaras genom att data samlas in från noterade europeiska banker gällande avsättningarna per den 31 december 2017, då IAS 39 fortfarande tillämpades, samt per den 1 januari 2018, då IFRS 9 precis införts. Övergångseffektens storlek kan på så vis fastställas. Därefter undersöks huruvida storleken på avsättningarna drivs av earnings management, mer specifikt resultatplanering och kapitalstyrning. Denna studies slutsats är att avsättningarna ökade med 19,5% till följd av standardbytet. Denna procentsats faller inom det prognostiserade spannet för övergångseffekten som tidigare studier förutspått (Barclays, 2017; Deloitte, 2016b; Europeiska bankmyndigheten, 2017). Vidare visar studien också att varken resultatplanering eller kapitalstyrning med statistisk säkerhet kan sägas ha en inverkan på förlustreservering, vilket inte är helt analogt med tidigare studier (Curcio & Hasan, 2015; Pérez, Salas-Fumás & Saurina, 2008; Leventis, Dimitropoulos & Anandarajan, 2011; Kanagaretnam, Lobo & Mathieu, 2003; Fudenberg & Tirole, 1995; Bikker & Metzmakers, 2005; Ozili, 2017; Ahmed, Takeda & Thomas, 1999; Anandarajan, Hasan & McCarthy, 2007).

Den fortsatta dispositionen över studien är följande: Studien inleds med en redogörelse av hur redovisningen ska ske enligt IAS 39 respektive IFRS 9 där fokus läggs på standardernas mer omdiskuterade och problematiska segment. Sedan följer en genomgång av tidigare studier som också har forskat på implementeringen av IFRS 9, vilken mynnar ut i uppsatsens frågeställningar och hypoteser. I det påföljande kapitlet beskrivs den tilltänkta metoden, inklusive de statistiska tester som används och den data som studien grundar sig på. Därefter redogörs för studiens resultat och sedan analyseras dessa resultat och en diskussion förs kring potentiella orsaker samt likheter och skillnader mellan denna studie och tidigare forskning. Studien avslutas med förslag till vidare forskning på ämnet.

2. Reglering

2.1. Redovisning av kreditförluster

IAS 39 är standarden som användes för redovisning av kreditförluster fram till den 1 januari 2018, då den ersattes av den nya standarden IFRS 9. I IAS 39 användes modellen ICL för nedskrivningar av finansiella tillgångar, vilken har blivit hårt kritiserad (IASB, 2009). Metoden tillåter endast nedskrivning av en finansiell tillgång när en förlusthändelse har skett, vilket innebär att det ska finnas objektiva bevis på att det framtida kassaflödet har minskat (Novotny-Farkas, 2016). Denna metod medför därför att redovisningen av kreditförluster blir fördröjd, och nedskrivningen kommer först när det är garanterat att den faktiskt behöver tas. Detta mycket restriktiva förhållningssätt i IAS 39 leder till att förlusterna tas för sent, samt att informationen i redovisningen inte blir rättvisande (Hoogervorst, 2014). På så vis skapar ICL-modellen en diskrepans mellan redovisningen och verksamheten och medför att redovisningen faktiskt inte speglar den underliggande ekonomiska verkligheten. Modellen medverkar också till negativa konjunkturförstärkande effekter. Den metaforiska "tröskeln" inom ICL hindrar företagen att beakta förluster löpande vilket leder till att förlusterna inte syns alls i redovisningen förrän den dagen de beaktas i sin helhet (IASB, 2009).

IAS 39 har även blivit kritiserad för att vara komplicerad att tillämpa, bland annat på grund av att olika finansiella instrument ska värderas och redovisas på olika sätt. I Basis for Conclusions till Exposure Draft sammanfattas ytterligare kritik som IAS 39 har erhållit från både användare av redovisningen och tillämpare av standarden. Kritik har bland annat riktats mot att det uppstått stora skiljaktigheter gällande hur begreppet förlusthändelse tolkats och tillämpats i praktiken, vilket har skapat problem gällande jämförbarheten företag emellan. Vidare har även standardens ICL-modell bidragit till att ränteintäkter systematiskt har överskattats samt att informationsbrist har uppstått i redovisningen på grund av den diskrepans som uppstår när viss information som ett företag de facto har, inte får påverka redovisningen. Standarden har heller inte givit några riktlinjer kring om och när en nedskrivning som redan tagits, eventuellt ska återföras (IASB, 2009). Den ovan diskuterade kritiken, som till stor del uppstod som en konsekvens av finanskrisen 2008, där redovisningens brister sattes i rampljuset, har ökat efterfrågan på en ny standard. En standard efterlystes som på ett bättre sätt skulle hantera kreditförluster och redovisningen av finansiella instrument.

IFRS 9 Finansiella instrument är standarden som från och med den 1 januari 2018, ersätter IAS 39 (IASB, 2014). Syftet med IFRS 9 är att ge användarna av redovisningen mer relevant och användbar information angående belopp, tidpunkter och osäkerhet i kassaflöden (IFRS 9, 1:1). IFRS 9 innefattar en framåtblickande nedskrivningsmodell, ECL, där fokus ligger på att uppskatta framtida kreditförluster (IASB, 2014b). Nedskrivningsmodellen består av tre steg som appliceras på samtliga finansiella instrument. Det första steget genomförs redan vid förvärvet av det finansiella instrumentet som därmed blir det första redovisningstillfället. Steget innebär att instrumentets risk uppskattas samt att en eventuell framtida kreditförlust redovisas som en förlustreserv för en 12-månaders period framöver (IFRS 9, p.5.5.1; Deloitte, 2016a). Det andra steget i modellen genomförs sedan årligen på balansdagen och innebär att reserven omvärderas, förutsatt att det finansiella instrumentets risk har ökat betydligt. Denna reserv ska återspegla det finansiella instrumentets risk för hela den återstående löptiden (IFRS 9, p.5.5.3). Exempel på när kreditrisken kan anses ha ökat väsentligt anges i en icke uttömmande lista i standarden där följande exempel nämns. En ökad kreditrisk kan exempelvis ta uttryck i en betydligt negativ förändring i låntagarens rörelseresultat, att externa

marknadsindikatorer förändras, eller att värdet på den ställda säkerheten för förpliktelsen sjunker betydligt (IFRS 9, p. B5.17). Det tredje steget tillämpas först om en förlusthändelse faktiskt har inträffat, vilket då innebär att en nedskrivning av det finansiella instrumentet ska ske. IFRS 9 upplyser om att sådana händelser innefattar situationer där en låntagare har betalningssvårigheter i form av uteblivna eller oregelbundna betalningar, samt när en låntagare är i behov av en rekonstruktion eller till och med tvingas gå i konkurs (IFRS 9, Bilaga A).

Vid tillämpning av ECL-modellen tas hänsyn till både förflutna, nutida och framtida händelser, där förändringar som påverkar ECL beaktas löpande (IFRS 9, 5.5.17 c). IFRS 9 tillåter med andra ord att ett bredare spektrum av information påverkar och inkorporeras i redovisningen, vilket gör standarden till mer bedömnings- och principbaserad än regelbaserad (Novotny-Farkas, 2016). Forskning har visat att principbaserade standarder ger en mer relevant och ekonomiskt meningsfull redovisning, då de ger utrymme för flexibilitet och anpassning till varje företags specifika förutsättningar (Agoglia, Douppnik & Tsakumis, 2011; Nilsson, Isaksson & Martikainen, 2002).

Skillnaderna som föreligger mellan IAS 39 och IFRS 9 är således att det skett ett skifte, från ICL till ECL. IAS 39:s krav på att en nedskrivning måste föregås av en objektiv förlusthändelse är inget krav som återfinns i den nya standarden. IFRS 9 fokuserar istället på att skapa transparens i redovisningen och effektivitet på kapitalmarknaden (Novotny-Farkas, 2016), vilket sker genom att mer information inkorporeras i redovisningen (IFRS 9, 5.5.17 c). En annan väsentlig skillnad standarderna emellan är att IFRS 9, i motsats till IAS 39, använder samma värderingsmodell för samtliga finansiella tillgångar, vilket är en efterfrågad förenkling hos tillämpare av standarden. Däremot är indikationerna på att ett nedskrivningsbehov föreligger oförändrade efter standardbytet, och samma identifierbara objektiva händelser används för att göra den bedömningen i båda standarderna (Deloitte, 2016a).

2.2. Kapiteltäckningskrav för banker

Utöver IFRS finns även reglering som riktar sig specifikt till banker. Basel Committee on Banking Supervision är den kommitté som tar fram gemensamma riktlinjer och standarder för banktillsynen globalt som sedan integreras i den lokala lagstiftningen (Bank For International Settlements, u.å.). Som reaktion på finanskrisen utvecklades en regleringsstandard, Basel III, som ställer krav på bankernas kapital och likviditet. Syftet med Basel III är att stärka reglering, tillsyn och riskhantering hos banker (Bank For International Settlements, u.å.). Bankerna ska förhålla sig till både IFRS 9 och Basel III, något som ibland kan medföra problematik. I en undersökning av Novotny-Farkas (2016) undersöks hur ECL-modellen interagerar med regleringen för tillsyn. Denna studie visade att IFRS 9 är mer i linje med Basel III än vad IAS 39 var, men att motstridigheter fortfarande finns. Ett av kraven i Basel III, som kan komma att påverka bankernas tillämpning av IFRS 9, är det grundläggande kravet på kärnprimärkapital, benämnt Tier 1. I kravet definieras miniminivån på bankernas kapiteltäckning som tar hänsyn till operativ risk, kreditrisk och marknadsrisk (Finansinspektionen, 2019). Tier 1 ratio utgörs av aktiekapital, inbetalt kapital, upparbetade vinstmedel samt övriga reserver i relation till riskvägda tillgångar. Kapiteltäckningskravet finns för att motverka finansiell obalans då syftet är att bankerna ska ha tillräckligt med kapital för att absorbera eventuella förluster (Finansinspektionen, 2019). Detta kapitalkrav regleras av både kapiteltäckningsdirektivet och tillsynsförordningen (Finansinspektionen, 2019). Övriga delar i Basel III reglerar riskbedömning och tillsyn respektive informationskrav (Finansinspektionen, 2019).

3. Tidigare forskning och utveckling av frågeställningar

3.1. Övergångseffekten av standardbytet

Avsättningar för kreditförluster är en betydande post för banker, då den utgör en stor del av den sammantagna bedömningen av en banks risk och stabilitet (Marton & Runesson, 2017). Det är mycket som talar för att avsättningarna för att täcka kreditförluster kommer att öka i omfattning i och med standardbytet. Novotny-Farkas visar exempelvis i sin studie (2016) att ECL-modellen genererar större avsättningar än ICL-modellen, och Gebhardt bekräftar också i sin studie (2016) att kreditförlusterna kommer att bli större i termer av belopp med IFRS 9, samt att förlusterna kommer att beaktas vid en tidigare tidpunkt i redovisningen i och med den nya standarden.

I en studie gjord av PwC presenteras den faktiska övergångseffekten hos de fyra största bankerna i Sverige, där ökningen på avsättningarna sträcker sig från 8,6 % till 35% (PwC, 2018). Det finns även flera studier som genomförts före standardbytet som prognostiserat en ökning av avsättningarna. Exempelvis i en studie gjord av Barclays (2017) undersöks övergångseffekterna hos europeiska banker. Studien visar att förlustreserveringen kommer att öka med 17% vid övergången till IFRS 9. Deloitte (2016b) gjorde en liknande studie där urvalet även omfattade länder utanför Europa (Mellanöstern, Amerika, Asien, Afrika och Oceanien). Deras undersökning resulterade i att ökningen av avsättningar skulle uppgå till hela 25% (Deloitte, 2016b). Även Europeiska bankmyndigheten (2017) har gjort en liknande studie, där urvalet bestod av endast europeiska banker, och kommit fram till en övergångseffekt som uppgår till 13% för avsättningar för kreditförluster.

Samtliga av ovannämnda studier, med undantag för PwC:s studie 2018, har genomförts före standardbytet vilket innebär att de endast prognostiserat, och inte fastställt de faktiska övergångseffekterna. Studiernas sammantagna slutsats är följaktligen att en ökning av avsättningarna kommer att ske, vilket också är analogt med annan forskning (Gebhardt, 2016; Novotny-Farkas, 2016), samt att denna ökning kommer att sträcka sig mellan 13–25% (Barclays, 2017; Deloitte, 2016b; Europeiska bankmyndigheten 2017). Nu finns bankernas årsredovisningar tillgängliga där IFRS 9 för första gången obligatoriskt tillämpats. Detta medför att det nu går att undersöka den faktiska övergångseffekten av standardbytet från IAS 39 till IFRS 9. Ovan förda resonemang leder fram till studiens första frågeställning, där fokus inte ligger på prognostiserade övergångseffekter, utan de faktiska effekterna som följer av standardbytet. Som en förlängning på tidigare forskning lyder således uppsatsens första frågeställning:

F1: Hur påverkades storleken på avsättningar för kreditförluster vid bytet från IAS 39 till IFRS 9?

3.2. Påverkande faktorer på övergångseffekten

Eftersom att ovan presenterad forskning i stycke 3.1 (Barclays, 2017; Deloitte, 2016b; Europeiska bankmyndigheten, 2017; PwC, 2018) enhälligt indikerar att avsättningar för

kreditförluster kommer att öka i och med standardbytet är det, förutom att mäta storleken på denna effekt, också intressant att undersöka om det finns underliggande faktorer som driver storleken på avsättningar.

Enligt Hoogervorst (2014) som satt i IASB:s styrelse under framtagandet av IFRS 9, är den nya standarden utformad på ett sätt som inte begränsar möjligheten till earnings management. Detta grundar sig i att IAS 39 istället begränsade de möjligheterna, men på köpet begränsades även redovisningens relevans och informationsinnehåll (Hoogervorst, 2014). Den nya ECL-modellen medför således en viss handlingsfrihet hos företagsledningarna att utnyttja spelrummet på icke tilltänkt vis, för att framställa företaget i bättre dager (Novotny-Farkas, 2016). Flertalet olika teorier finns kring varför beteenden som kan likställas med earnings management ökar när en mer bedömningsbaserad standard implementeras. Förklaringen kan enligt tidigare forskning återfinnas i företags karaktäristika, där de mest förekommande attributen är företagsledningens incitament till både resultatplanering och kapitalstyrning (Pérez, Salas-Fumás & Saurina, 2008; Curcio & Hasan, 2015; Mukuddem-Petersen & Petersen, 2008). Det är därför intressant att studera om karaktäristikan hos banker kan vara drivande faktorer som ökar avsättningarna till kreditförluster. Uppsatsens andra frågeställning är således:

F2: Drivs storleken på avsättningar för kreditförluster av bankers karaktäristika?

Frågeställning 2 öppnar upp för en mycket bred studie, av den anledningen begränsas frågeställningen genom att brytas ner i två hypoteser som testas för de i forskningen mest förekommande attributen som angetts ha ett samband med earnings management. Dessa är som ovan nämnts resultatplanering och kapitalstyrning (Pérez, Salas-Fumás & Saurina, 2008; Curcio & Hasan, 2015; Mukuddem-Petersen & Petersen 2008). Hypoteserna presenteras i slutet av följande avsnitt.

3.2.1. Resultatplanering

IFRS 9 möjliggör för resultatplanering genom att ledningen kan skjuta intäkter framåt eller bakåt i tiden, genom att ta för stora eller för små avsättningar för kreditförluster än vad som mer objektivt sett är rimligt för perioden, så kallad resultatutjämnning (Kanagaretnam, Lobo & Mathieu, 2003). Ett flertal studier har funnit ett positivt samband mellan avsättningar för kreditförluster och resultatplanering inom banksektorn, där forskarna menar att avsättningarna ökar när inkomsten ökar, samt minskar när inkomsten minskar (Greenawalt & Sinkey, 1988; Wahlen, 1994). Greenawalt och Sinkey (1988) likställer fenomenet med begreppet "saving for a rainy day", vilket är talande för incitamenten bakom earnings management.

Kanagaretnam, Lobo och Mathieu (2003) förklarar att resultatutjämnning sker i banksektorn när en bank har relativt sett höga inkomster under en period, men förväntar sig att en kommande period kommer att innebära lägre intäkter, samt när banken har relativt sett låga inkomster under en period, men förväntar sig en kommande period av högre intäkter. Då kan det finnas incitament hos ledningen att jämna ut dessa skillnader, genom att spara intäkter från mer vinstgivande perioder och nyttja dem under mindre vinstgivande perioder. Samma logik gäller åt motsatt håll. Motiven bakom sådant beteende kan bland annat förklaras av resultatrelaterade bonussystem hos ledningar, arbetssäkerhet eller vad som önskas förmedlas till utomstående investerare (Kanagaretnam, Lobo & Mathieu, 2003). Både studien av Kanagaretnam, Lobo och Mathieus (2003) och liknande forskning gjord av Fudenberg och Tirole (1995) stödjer tesen att företagsledningarna resultatmanipulerar genom avsättningar för kreditförluster. Även Marton och

Runessons studie (2017) visar att banker med högre lönsamhet har större incitament att "dämpa" sina intäkter via avsättningar än banker med lägre lönsamhet, som istället är mer benägna att utöva resultatplanering för att höja sitt resultat. Vidare återfinns också stöd för detta positiva samband mellan avsättningar för kreditförluster och resultatplanering i studier gjorda av Curcio och Hasan (2015), Pérez, Salas-Fumás och Saurina (2008) samt Leventis, Dimitropoulos och Anandarajan (2011).

Marton och Runesson (2017) menar också att en standard som tillåter bedömningar och uppskattningar, såsom IFRS 9, inte leder till bättre redovisningskvalitet i de fall där det finns interna incitament, att minska, skjuta upp, eller helt undvika en avsättning. Denna slutsats indikerar att mer resultatplanering i så fall skulle utövas under IFRS 9, än under IAS 39. Detta leder fram till studiens första hypotes som ämnar undersöka om det finns ett positivt samband mellan avkastning och avsättningar för kreditförluster, samt om detta samband är starkare under IFRS 9 än under IAS 39. Hypotesen nedan ska därför testas under båda förhållandena, först under IAS 39, sedan efter standardbytet under IFRS 9. Uppsatsen första hypotes lyder:

H1: Avsättningar för kreditförluster är större för banker med högre avkastning.

3.2.2. Kapitalstyrning

Kapitalstyrning är en viss typ av earnings management som utövas av företagsledning när det finns incitament att manipulera företags kapital till en sammansättning som är mer önskvärd av olika skäl (Ahmed, Takeda & Thomas, 1999). Å ena sidan är en hög kapitaltäckningsgrad gynnsamt för ägare då den minskar risken för konkurs. Å andra sidan ger en hög täckning också en lägre avkastning på kapitalet, vilket kan göra kapitalet till en komplicerad post som kräver avvägningar (Mukuddem-Petersen & Petersen, 2008). Gällande banker finns det, som beskrivits i kapitel 2, en nedre gräns för andelen kärnprimärkapital som en bank måste ha, kallat Tier 1 ratio (Finansinspektionen, 2019). Om en bank hamnar under den nedre gränsen för kravet på Tier 1 kan banken komma att drabbas av restriktioner, och det kan därför finnas incitament hos ledningen att manipulera kapitalet för att undvika de kostnader som uppstår om de skulle bryta mot kapitaltäckningskravet (Curcio & Hasan, 2015). Tidigare studier visar att företagsledning i banker tenderar att använda sig av kapitalstyrning både när banken ligger nära kapitalspärren (Moyer, 1990; Scholes, Wilson, & Wolfson, 1990) men även när banken endast anses ha en låg kapitaltäckningsgrad (Bouvatier & Lepetit, 2008). Detta möjliggörs genom att banken tar mindre avsättningar för kreditförluster än vad riskbedömningen egentligen fordrar.

En större mängd forskning bekräftar detta samband som säger att banker använder sig av just avsättningar för kreditförluster för att justera sitt kärnprimärkapital till en godkänd nivå. Exempelvis har sambandet påträffats i Bicker och Metzmakers studie (2005) där de argumenterar för att banker med lägre Tier 1 har större incitament att hålla avsättningarna låga och mer generella för att behålla en adekvat kapitaltäckningsgrad. Samma samband bekräftas och återfinns även i bland annat studier av Ozili (2017), Ahmed, Takeda och Thomas (1999) samt Anandarajan, Hasan och McCarthy (2007). De nämnda studierna är utförda i en europeisk, amerikansk, respektive australiensisk kontext, vilket tyder på att fenomenet kapitalstyrning via avsättningar är utbrett och gällande även inom andra regelverk än IFRS. Viktigt att påpeka är dock att det finns flertalet studier som inte funnit detta samband mellan

avsättningar och kapitalstyrning, bland annat Pérez, Salas-Fumás och Saurina (2008) samt Collins, Shackelford och Wahlen (1995).

De studier som funnit sambandet har undersökt det i en kontext då IAS 39 fortfarande varit gällande. Sambandet kan i och med standardbytet antas bli ännu starkare, då IFRS 9 ger utrymme för ännu mer flexibilitet och möjlighet till mer subjektiva bedömningar och manipulering som speglas i avsättningarna för kreditförluster. Då ECL-modellen förväntas leda till en markant ökning av avsättningarna vid införandet, finns också risken att flertalet banker därmed också hamnar nära, eller under, kärnprimärkapitalkravet. Detta kan komma att öppna upp för opportunistiska beteenden (Novotny-Farkas, 2016).

Ovanstående resonemang som visar på att forskningen inte är helt överens om kapitalstyrningens betydelse, leder fram till studiens andra hypotes. Studien ämnar undersöka huruvida det finns ett positivt samband mellan bankernas kärnprimärkapitalrelation och storleken på avsättningarna. Hypotesen avses att testas för förhållanden både under IAS 39, samt efter standardbytet under IFRS 9 där ett starkare samband förväntas identifieras. Studiens andra hypotes är således:

H2: Avsättningar för kreditförluster är mindre för banker med lägre kärnprimärkapitalrelation.

4. Metod

4.1. Variabler och statistiska tester

För att besvara den första frågeställningen genomförs t-tester, vilket är ett lämpligt test när två medelvärden ska jämföras. Förväntningen är att storleken på avsättningarna för kreditförluster ska öka vid standardbytet och studien ämnar därmed utreda storleken på denna ökning. Tre olika t-tester genomförs för att undersöka om medelvärdet av avsättningarnas storlek per den 31 december 2017 under IAS 39 skiljer sig från medelvärdet per den 1 januari 2018 under IFRS 9. För att säkerställa att t-testerna ger ett tillförlitligt resultat genomförs först ett Levene's test, som prövar spridningen i observationernas varians (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2018). Det första t-testet som genomförs undersöker skillnaden i avsättningarna i förhållande till totala tillgångar. Det andra t-testet mäter förändringen i monetära termer, mätt i miljoner euro. Det sista t-testet undersöker sedan den procentuella förändringen genom att samtliga observationer per den 31 december 2017 under IAS 39 görs om till ett index och antar värdet 1, vilka sedan jämförs med avsättningarna per den 1 januari 2018 under IFRS 9.

I samtliga t-tester är förväntningen att:

$$Avs\_IAS39 < Avs\_IFRS9$$

För att besvara den andra frågeställningen och därmed de två hypoteserna används regressionsanalyser, vilka undersöker huruvida det föreligger ett samband mellan de undersökta variablerna. Regressionerna föregås av ett Pearson Correlation-test. Pearson Correlation belyser om det föreligger multikollinearitet mellan variablerna, vilket kan orsaka problem i regressionerna (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2018). Efter regressionen följer också ett Collinearity Diagnostics-test, vilket presenterar ett VIF-värde som också uppmärksammar om multikollinearitet föreligger. Utöver detta har även ett av värdena i variabeln Avkastning korrigerats genom winsorizing för att undvika att extremvärden påverkar regressionerna. Dessa tester genomförs för att säkerställa regressionens tillförlitlighet, och för att utesluta att samband förstärks av att variabler korrelerar.

Förekomsten av resultatplanering under IAS 39 enligt hypotes 1 undersöks genom ekvationen:

$$Avs\_IAS39_i = \beta_0 + \beta_1 Avkastning_i \sum_{y=1}^4 n_y Kontroll_{yi}$$

Den första hypotesen ämnar undersöka om det finns ett samband mellan storleken på avsättningarna och resultatplanering, där företag med högre avkastning antas ta större avsättningar för kreditförluster. Detta samband förväntas också vara starkare efter standardbytet, när mer handlingsutrymme föreligger. Först genomförs en regressionsanalys enligt ekvationen ovan med avsättningarna per den 31 december 2017 under IAS 39 som beroende variabel, benämnd *Avs_IAS39*. I variabeln har avsättningarna satts i relation till totala tillgångar för att skapa en jämförbar ratio företag emellan. Avkastning från år 2017 är den oberoende variabeln i regressionen, som används för att utreda huruvida resultatplanering

förekommer i samband med avsättningar för kreditförluster. I denna studie består variabeln Avkastning av vinst före skatt och kreditförluster i förhållande till totala tillgångar, vilket är analogt med tidigare studier som undersöker förekomsten av resultatutjämnning genom kreditförluster (Curcio & Hasan 2015; Laeven & Majnoni, 2003). Kontrollvariablerna i regressionen är Storlek, Risk, Δ BNP och Tier 1 ratio.

Förekomsten av kapitalstyrning under IAS 39 enligt hypotes 2 undersöks genom ekvationen:

$$Avs\_IAS39_i = \beta_0 + \beta_1 Tier1_i \sum_{y=1}^4 n_y Kontroll_{yi}$$

Den andra hypotesen undersöker huruvida kapitalstyrning har en inverkan på storleken på avsättningar för kreditförluster. Antagandet är att banker med lägre kärnprimärkapitalrelation, Tier 1 ratio, har större incitament att manipulera kapitalet och därmed tar mindre avsättningar. Den oberoende variabeln i regressionerna är Tier 1, vilken består av kapital klassat som Tier 1 i förhållande till riskvägda tillgångar. Att använda Tier 1 ratio för att undersöka förekomsten av kapitalstyrning via kreditförluster är analogt med tidigare studier (Curcio & Hasan 2015; Bikker & Metzmakers, 2005). Kontrollvariablerna i regressionen är Storlek, Risk, Δ BNP och Avkastning. Vid standardbytet ökar som ovan nämnts både bedömnings- och handlingsutrymme gällande avsättningar. Förväntningen är därför att det kommer att finnas ett samband mellan lägre Tier 1 ratio och mindre avsättningar för kreditförluster, samt att detta samband kommer att vara starkare efter standardbytet, när mer utrymme för handlingsfrihet föreligger.

Förekomsten av resultatplanering under IFRS 9 enligt hypotes 1 undersöks genom ekvationen:

$$Avs\_IFRS9_i = \beta_0 + \beta_1 Avkastning_i \sum_{y=1}^4 n_y Kontroll_{yi}$$

För att jämföra om sambandet är starkare efter standardbytet genomförs ytterligare en regressionsanalys med avsättningarna per den 1 januari 2018 som beroende variabel, enligt ekvationen ovan. Variabeln är benämnd Avs_IFRS9 och motsvarar de omräknade siffrorna på avsättningar per den 31 december 2017 som därmed blir det ingående värdet per den 1 januari 2018. Även i denna regression är den oberoende variabeln Avkastning från år 2017 och kontrollvariablerna Storlek, Risk, Δ BNP och Tier 1. Förväntningen är att det kommer att finnas ett samband mellan högre avkastning och högre avsättningar för kreditförluster, samt att detta samband kommer att vara starkare efter standardbytet, när mer utrymme för bedömningar föreligger.

Förekomsten av kapitalstyrning under IFRS 9 enligt hypotes 2 undersöks genom ekvationen:

$$Avs\_IFRS9_i = \beta_0 + \beta_1 Tier1_i \sum_{y=1}^4 n_y Kontroll_{yi}$$

Ekvationen ovan används för att identifiera huruvida kapitalstyrning har en inverkan på avsättningar för kreditförluster under IFRS 9. Detta möjliggör en jämförelse av kapitalstyrning före och efter standardbytet. Förväntningen är att det kommer att finnas ett starkare samband mellan lägre Tier 1 ratio och lägre avsättningar för kreditförluster, efter standardbytet när mer utrymme för bedömningar föreligger. Den beroende variabeln är Avs_IFRS9 som är avsättningarna för kreditförluster per den 1 januari 2018 under IFRS 9, vilket motsvarar de omräknade avsättningarna per den 31 december 2017 under IAS 39. Den oberoende variabeln är Tier 1, och kontrollvariablerna består av Storlek, Risk, ΔBNP och Avkastning.

För att jämföra de olika regressionernas resultat genomförs sedan ett Chi2-test. Testet jämför koefficienterna från regressionerna, och visar om koefficienterna från regressionen under IAS 39 med statistisk säkerhet kan sägas skilja sig åt från koefficienterna under IFRS 9. Genom testet kan avgöras huruvida sambanden gällande resultatplanering och kapitalstyrning blir starkare efter standardbytet.

4.2. Kontrollvariabler

För att minska risken för spuriösitet, det vill säga att ett samband verkar mer positivt eller negativt än vad det egentligen är, inkluderas ett antal kontrollvariabler som också kan tänkas ha en påverkan på utfallen. De kontrollvariabler som används i regressionerna är ΔBNP , Storlek och Risk. Avkastning respektive Tier 1 fungerar också som kontrollvariabel i den regression där de inte klassificeras som oberoende variabel.

Storlek avser den naturliga logaritmen av bankernas totala tillgångar. Variabeln justerar för att bankerna i urvalet varierar mycket i storlek och har därav olika förutsättningar och affärsmodeller, där större banker antas ha högre aktivitet och därmed reserverar större avsättningar för att kompensera för denna högre aktivitet (Anandarajan, Hasan & Lozano-Vivas, 2003). Vidare är större banker också föremål för striktare granskning och övervakning, vilket leder till att de följer standardens regler i högre utsträckning, och därmed gör större avsättningar. Större banker har också mer resurser att lägga på att göra mer exakta uppskattningar om framtida kreditförluster, och förväntas därför göra större avsättningar (Marton & Runesson, 2017). Totala tillgångar har använts som en proxy för storlek i flera liknande studier (Anandarajan, Hasan & Lozano-Vivas, 2003; Ozili, 2017; Marton & Runesson, 2017). Storleken hos bankerna har dock haft varierande betydelse och påverkan i de olika studierna. Exempelvis förväntade sig Ozili (2017) ett positivt samband mellan storlek och avsättningar för kreditförluster, men fann det motsatta. Marton och Runesson (2017) har däremot funnit ett positivt samband. Kontrollvariabeln ΔBNP avser den procentuella förändringen i BNP per land under 2017 och justerar därför för konjunktursvängningar som skiljer sig mellan länderna. Variabeln fångar också in landspecifika skillnader, då banker inom samma land får samma förändring i denna variabel. Att justera för förändringar i BNP är vanligt förekommande i liknande studier och grundar sig att avsättningarna för kreditförluster förväntas öka i tider med ett sämre konjunkturläge, och minska i bättre ekonomiska tider (Ozili, 2017; Bikker & Metzmakers, 2005; Laeven & Majnoni, 2003). Ett negativt samband mellan avsättningar för kreditförluster och ΔBNP är därav förväntat, men det finns även studier som inte funnit detta samband (Curcio & Hasan, 2015). Kontrollvariabeln Risk är en proxy för bankens riskprofil, och är uträknad som nettoutlåning i förhållande till totala tillgångar, analogt med Marton och Runessons studie (2017). Ett antagande har gjorts i tidigare studier om att banker med högre andel utlåning i förhållande till totala tillgångar gör större avsättningar för kreditförluster för att kompensera för det större antalet jämlöpande lån (Ozili, 2017). Lobo och

Yang (2001) menar dock i sin studie att så länge lånens kvalitet stiger med den tilltagande riskprofilen finns det inget som tyder på att avsättningarna också ska bli större, med ökad nettoutlåning.

Tabell 1

Variabel	Beskrivning
Avs_IAS39	Den naturliga logaritmen av avsättningar för kreditförluster i förhållande till totala tillgångar per den 31 december 2017 under IAS 39.
Avs_IFRS9	Den naturliga logaritmen av avsättningar för kreditförluster i förhållande till totala tillgångar per den 1 januari 2018 under IFRS 9.
Avkastning	Vinst före skatt och kreditförluster i förhållande till totala tillgångar.
Tier 1	Den naturliga logaritmen av Tier 1 ratio (kärnprimärkapitalrelation) vilken är kärnprimärkapital i förhållande till riskvägda tillgångar.
Δ BNP	Den procentuella förändringen i BNP per land under år 2017.
Risk	Andelen utställda lån i förhållande till totala tillgångar. En proxy för risk.
Storlek	Den naturliga logaritmen för bankens totala tillgångar, i miljoner euro. En proxy för storlek.

4.3. Urval och datainsamling

För att få fram ett urval används databasen Capital IQ. Populationen består av alla noterade europeiska banker som följer IFRS och som återfinns i databasen Capital IQ. Sökningen resulterar i 195 banker från 32 länder. Bland dessa sorteras banker bort som inte publicerat sin årsredovisning på engelska. Vidare sker även bortfall för banker som enligt ett av IASB godkänt undantag ännu inte tillämpar IFRS 9. Bortfall sker även för de banker som frivilligt redovisat enligt IFRS 9 redan innan 2018, då de inte bidrar med relevanta siffror angående övergångseffekten.

Efter ovan nämnda bortfall kvarstår 105 observationer. Antalet observationer per land är ojämnt då länderna har olika antal registrerade banker samt på grund av att tillgängligheten på data är varierande länderna emellan. Datan angående storleken på avsättningar för kreditförluster inhämtas manuellt från bankernas årsredovisningar. När en standard ska implementeras för första gången ska en jämförelse mellan siffrorna enligt den nya standarden och den föregående standarden presenteras. Datan som inhämtas gäller storleken på avsättningar för kreditförluster per den 31 december 2017 under IAS 39, samt storleken på avsättningarna per den 1 januari 2018, då IFRS 9 implementerats. Detta blir med andra ord avsättningarna per den 31 december 2017 enligt IAS 39, omräknade till den ingående balansen per den 1 januari 2018 enligt IFRS 9. På så sätt fångas endast den förändring av storleken på avsättningar som standardbytet medför, och inga övriga faktorer påverkan. Den resterande datan för övriga variabler som krävs för analysen inhämtas från Capital IQ i valutan euro, och kompletteras med manuell insamling där enstaka observationer saknas.

Tabell 2

Fördelning av banker per land

Land	Antal banker	Andel av observationerna i %
Belgien	2	1,90
Bulgarien	1	0,95
Cypern	2	1,90
Danmark	7	6,67
Finland	4	3,81
Frankrike	3	2,86
Grekland	2	1,90
Irland	3	2,86
Island	2	1,90
Italien	6	5,71
Kroatien	1	0,95
Liechtenstein	1	0,95
Litauen	1	0,95
Malta	4	3,81
Nederländerna	4	3,81
Norge	16	15,24
Polen	9	8,57
Portugal	1	0,95
Ryssland	4	3,81
Rumänien	1	0,95
Slovakien	2	1,90
Slovenien	2	1,90
Spanien	3	2,86
Storbritannien	8	7,62
Sverige	2	1,90
Schweiz	2	1,90
Tjeckien	2	1,90
Tyskland	7	6,67
Österrike	3	2,86
Totalt	105	100%

5. Resultat

5.1. Frågeställning 1

I tabell 3 nedan presenteras den deskriptiva statistiken om samtliga av variablerna som används i t-testerna samt i regressionerna.

Tabell 3

Deskriptiv statistik				
	Medelvärde	Standardavvikelse	Minimum	Maximum
Avs_IAS39	- 4,961	1,939	-12,116	-1,354
Avs_IFRS9	-4,816	1,898	-11,958	-0,997
Avkastning	0,040	0,052	0,002	0,328
Tier 1	-1,809	0,253	-2,813	-0,894
Risk	0,593	0,189	0,09	0,92
Δ BNP	0,042	0,020	0,01	0,120
Storlek	4,382	0,971	2,354	6,292

Samtliga variabler är definierade i tabell 1.

Frågeställning 1 ämnar identifiera den övergångseffekt gällande avsättningar för kreditförluster som standardbytet medfört. Denna frågeställning besvaras genom tre stycken t-tester. Levene's test som genomförs före t-testerna visar på högre signifikansnivå än 0,05 vilket inte föranledde några problem med tillförlitligheten i t-testerna, och varianserna kan därför antas vara lika.

Tre olika t-tester genomförs för att på olika sätt visa effekten av införandet, vars resultat presenteras i tabell 4 nedan. Det första t-testet undersöker ökningen i termer av andelen avsättningar för kreditförluster i förhållande till totala tillgångar, vilket också utgör variabeln som sedan används i regressionerna som besvarar frågeställning 2. T-testet visar att en ökning av denna andel har skett med 0,4%, från 2,4% till 2,8%, vilken är statistisk signifikant.

Nästa t-test visar ökningen i monetära termer, mätt i miljoner euro. T-testet visar att den genomsnittliga ökningen på avsättningar är 194,821 miljoner euro, ökningen är statistiskt signifikant. Detta innebär att det kan säkerställas att en ökning av avsättningarna har skett även mätt i monetära termer. De undersökta bankerna är dock av varierande storlek vilket bör beaktas gällande denna siffra i nominella termer.

Det tredje t-testet undersöker ökningen i procent. T-testet visar att den procentuella ökningen av avsättningar är 19,5%, vilket kan säkerställas med statistisk signifikans. Detta innebär att avsättningarna per den 31 december 2017 under IAS 39 jämfört med avsättningarna per den 1 januari 2018 under IFRS 9, har ökat med 19,5%, vilket reflekterar standardens övergångseffekt.

Tabell 4

Resultat från t-tester			
	Avsättningar för kreditförluster i förhållande till totala tillgångar (Avs_IAS39, Avs_IFRS9)	Avsättningar för kreditförluster i miljoner euro	Procentuell förändring i avsättningar för kreditförluster
31 december 2017 under IAS 39	2,4%	1806,536	1
1 januari 2018 under IFRS 9	2,8%	2001,357	1,195
Förändring i medelvärde	+0,4%*** (0,0012)	+194,821*** (0,0001)	+19,5%*** (<0,0000)

Samtliga observationer för 31 december 2017 har gjorts om till ett index där observationen för 2017=1

* Signifikansnivå 0,1, ** Signifikansnivå 0,05, *** Signifikansnivå 0,01

5.2. Frågeställning 2

Frågeställning 2 ämnar undersöka huruvida det föreligger ett samband mellan bankernas karaktäristika och deras avsättningar för kreditförluster. Denna frågeställning besvaras genom två stycken hypoteser där den första undersöker resultatplaneringens påverkan och den andra undersöker kapitalstyrningens påverkan på avsättningarna. Regressionerna genomförs först med avsättningar under IAS 39 som beroende variabel och sedan med avsättningar under IFRS 9 som beroende variabel för att möjliggöra en jämförelse mellan standarderna. I tabell 5 nedan presenteras resultatet från testet Pearson Correlation. En hög korrelation mellan variabler kan orsaka problem vid en regression. I tabell 5 kan avläsas att en hög multikollinearitet föreligger mellan variablerna Avs_IAS39 och Avs_IFRS9, men då dessa två variabler inte används i samma regression skapar det inga problem. I övrigt föreligger ingen stark korrelation, vilket medför att inga variabler behöver uteslutas från regressionerna. Inte heller Collinearity Diagnostics-testet uppmärksammar multikollinearitet i regressionen.

Tabell 5

Pearson Correlation							
	Avs_IAS39	Avs_IFRS9	Avkastning	Tier 1	Risk	ΔBNP	Storlek
Avs_IAS39	1						
Avs_IFRS9	0,992***	1					
Avkastning	0,101	0,106	1				
Tier 1	-0,176*	-0,183*	-0,229**	1			
Risk	0,066	0,052	-0,313***	0,054	1		
ΔBNP	0,351***	0,372***	0,187*	-0,165*	-0,094	1	
Storlek	-0,196**	-0,202**	-0,258***	-0,109	-0,155	0,078	1
N	105	105	105	105	105	105	105

* Signifikansnivå 0,1, ** Signifikansnivå 0,05, *** Signifikansnivå 0,01

Samtliga variabler är definierade i tabell 1.

5.2.1. Hypotes 1 och 2

Resultatet för hypotes 1 och 2 under IAS 39 presenteras nedan i tabell 6, där *Avs_IAS39* är den beroende variabeln, och *Avkastning* och *Tier 1* är de oberoende variablerna. Regressionen har en förklaringsgrad på 16%. De kontrollvariabler som används är Δ BNP, *Storlek* och *Risk*. Ett positivt signifikant samband finns för Δ BNP och ett negativt samband finns för *Storlek*, däremot saknas signifikans för *Risk*.

Förekomsten av resultatplanering under IAS 39 enligt hypotes 1 undersöks genom ekvationen:

$$Avs\_IAS39_i = \beta_0 + \beta_1 Avkastning_i + \sum_{y=1}^4 n_y Kontroll_{yi}$$

Regressionen som undersöker hypotes 1, förekomsten av resultatplanering, visar ett negativt samband mellan *Avs_IAS39* och *Avkastning*, dock utan statistisk signifikans vilket gör att det inte går att dra några slutsatser kring sambandet. De undersökta bankernas avkastning kan därför inte sägas ha någon påverkan på deras avsättningar för kreditförluster under IAS 39 enligt detta resultat.

Förekomsten av kapitalstyrning under IAS 39 enligt hypotes 2 undersöks genom ekvationen:

$$Avs\_IAS39_i = \beta_0 + \beta_1 Tier1_i + \sum_{y=1}^4 n_y Kontroll_{yi}$$

Regressionen som undersöker hypotes 2, förekomsten av kapitalstyrning visar ett negativt samband mellan *Avs_IAS39* och *Tier 1*, dock utan statistisk signifikans. Detta gör att inga slutsatser kan dras baserat på resultatet. Bankernas kärnprimärkapitaltäckningsgrad kan därför inte sägas ha någon påverkan på bankernas avsättningar för kreditförluster under IAS 39.

Tabell 6

Test av hypotes 1 och 2 under IAS 39
Beroende variabel: *Avs_IAS39*

	Koeff.	t	VIF	Tolerans
<i>Avkastning</i>	-1,775	-0,45	1,38	0,725
<i>Tier1</i>	-1,210	-1,59	1,11	0,903
<i>Storlek</i>	-0,488**	-2,48	1,2	0,831
<i>Risk</i>	0,568	0,56	1,19	0,838
Δ BNP	35,212***	3,85	1,07	0,937
(Konstant)	-6,752***	-4,13		

Justerat R²: 16%

N = 105

* Signifikansnivå 0,1, ** Signifikansnivå 0,05, *** Signifikansnivå 0,01

Samtliga variabler är definierade i tabell 1.

Resultatet för hypotes 1 och 2 under IFRS 9 presenteras nedan i tabell 7, där *Avs_IFRS9* är den beroende variabeln, och Avkastning och Tier 1 är de oberoende variablerna. Regressionen har en förklaringsgrad på 18%. De kontrollvariabler som används är Δ BNP, Storlek och Risk. Ett positivt signifikant samband finns för Δ BNP och ett negativt signifikant samband finns för Storlek. Variabeln Risk är fortsatt inte signifikant.

Förekomsten av resultatplanering under IFRS 9 enligt hypotes 1 undersöks genom ekvationen:

$$Avs\_IFRS9_i = \beta_0 + \beta_1 Avkastning_i + \sum_{y=1}^4 n_y Kontroll_{yi}$$

Sambandet mellan *Avs_IFRS9* och Avkastning är fortsatt negativt. Testet visar dock ingen statistisk signifikans, vilket gör att studien inte kan bidra med några slutsatser i frågan. Bankernas avkastning kan därför inte heller efter införandet av IFRS 9 sägas ha en påverkan på avsättningar för kreditförluster.

Förekomsten av kapitalstyrning under IFRS 9 enligt hypotes 2 undersöks genom ekvationen:

$$Avs\_IFRS9_i = \beta_0 + \beta_1 Tier1_i + \sum_{y=1}^4 n_y Kontroll_{yi}$$

Sambandet mellan *Avs_IFRS9* och Tier 1 är också fortsatt negativt efter införandet av IFRS 9, testet saknar dock statistisk signifikans vilket gör att inga slutsatser kan dras baserat på resultatet. Bankernas kärnprimärkapitaltäckningsgrad kan därför inte sägas ha en påverkan på avsättningar för kreditförluster.

Tabell 7

Test av hypotes 1 och 2 under IFRS 9
Beroende variabel: *Avs_IFRS9*

	Koeff.	t	VIF	Tolerans
Avkastning	-2,048	-0,54	1,38	0,725
Tier1	-1,227	-1,61	1,11	0,902
Storlek	-0,504***	-2,65	1,2	0,831
Risk	0,393	0,40	1,19	0,838
Δ BNP	36,520***	4,13	1,07	0,940
(Konstant)	-6,512***	-4,13		

Justerat R²: 18%

N = 105

* Signifikansnivå 0,1, ** Signifikansnivå 0,05, *** Signifikansnivå 0,01

Samtliga variabler är definierade i tabell 1.

I tabell 8 nedan presenteras resultatet från ett Chi2-test, som genomförs för att möjliggöra en jämförelse av resultaten från regressionerna. Förväntningen var att sambandet mellan

avsättningar för kreditförluster och earnings management skulle vara positivt starkare efter införandet av IFRS 9, då denna standard innehåller större utrymme för bedömningar. I tabell 8 visas skillnaden mellan koefficienterna från regressionen med Avs_IAS39 respektive Avs_IFRS9. Dock visar chi2-värdena samt p-värdena ingen statistisk signifikans, vilket medför att inga slutsatser kan dras gällande huruvida sambandet skiljer sig åt mellan åren. Detta innebär att varken resultatplanering eller kapitalstyrning kan sägas ha en starkare påverkan på avsättningar för kreditförluster efter standardbytet.

Tabell 8

Jämförelse av koefficienter

	Koeff. Avs_IAS39	Koeff. Avs_IFRS9	Skillnad	Chi2	P-värde
Tier1	-1,210	-1,227	-0,017	0,05	0,831
Avkastning	-1,775	-2,048	-0,273	0,53	0,466

Samtliga variabler är definierade i tabell 1.

6. Diskussion och slutsats

Syftet med denna studie var att undersöka hur stor övergångseffekten var gällande avsättningar för kreditförluster vid standardbytet från IAS 39 till IFRS 9. Studien ämnade också att undersöka huruvida resultatplanering och kapitalstyrning har en påverkan på avsättningar för kreditförluster, samt om denna påverkan är starkare efter standardbytet.

Resultatet av studiens första frågeställning visar, i linje med förväntningarna, att avsättningarna för kreditförluster har blivit större till följd av standardbytet. Avsättningarna har i genomsnitt ökat med 19,5% från den 31 december 2017 under IAS 39 till den 1 januari under IFRS 9. Avsättningarnas andel av totala tillgångar har ökat med 0,4% och i monetära mått mätt är ökning i genomsnitt 194 miljoner euro. Då avsättningarna per den 1 januari motsvarar avsättningarna per den 31 december 2017, men omräknade via en ny standard, kan det fastställas att ökningen endast kan härledas till standardbytet, och övriga ekonomiska faktorer påverkan kan uteslutas. Som beskrivs i kapitel 3 har andra studier prognostiserat en övergångseffekt på avsättningarna som sträcker sig mellan 13–25% vid standardbytet (Barclays, 2017; Deloitte, 2016b; Europeiska bankmyndigheten, 2017). Denna studies resultat som visar en ökning på 19,5% faller därmed inom spannet för vad tidigare forskning prognostiserat. Studiens samtliga tre t-tester kan även säkerställas statistisk signifikans vilket ger en tillförlitlig slutsats.

Studien bekräftar att IFRS 9, i linje med förväntningarna inför standardbytet, bidrar till ökade avsättningar för kreditförluster. Ökningen kan förklaras av att den nya modellen för avsättningar, ECL, inkluderar fler aspekter i beräkningarna. Denna modell tillåter att bankerna beaktar mer subjektiva bedömningar, förväntningar om framtiden och makroekonomiska omständigheter som alla påverkar risken för att en kreditförlust kommer att realiseras. Det ska dock nämnas att ökningen av avsättningarna på 19,5% endast är en effekt av övergången, och den ska inte ses som en indikation på hur framtida avsättningar kommer att fluktuera. På sikt kommer tillämpningen av den nya ECL-modellen bidra till en mer stabil lånemarknad, där förluster inte byggs upp i det dolda, utan beaktas löpande, och på så vis inte ger lika starka konjunkturförstärkande effekter som IAS 39 gjorde (Sveriges Riksbank, 2018).

Studiens andra frågeställning, som bryts ner i två hypoteser, ämnar identifiera huruvida det finns ett samband mellan bankernas karaktäristika och storleken på avsättningarna. Den första hypotesen undersöker förekomsten av resultatplanering. Förväntningarna är att banker med högre avkastning tar större avsättningar för kreditförluster, samt att detta samband är starkare under IFRS 9 än IAS 39. Detta antagande kan inte stärkas av denna studie. Resultatet visar ett motsatt samband både under IAS 39 och IFRS 9, som dessutom är mer negativt under IFRS 9. Regressionernas resultat saknar dock statistisk signifikans, vilket innebär att resultaten kan ha genererats av slumpen. Inga slutsatser kan därför dras om vilken effekt resultatplanering verkligen har i detta sammanhang. Tidigare forskning har varit mer eller mindre enhällig och pekat på att detta positiva samband mellan avsättningar och resultatplanering går att identifiera (Curcio & Hasan 2015; Pérez, Salas-Fumás & Saurina, 2008; Leventis, Dimitropoulos & Anandarajan, 2011; Kanagaretnam, Lobo & Mathieu, 2003; Fudenberg & Tirole (1995). Denna studies resultat kan dock varken bekräfta eller dementera denna forskning, då ett statistiskt signifikant resultat inte kunde genereras.

Antagandet i studiens andra hypotes var att banker med en lägre Tier 1 ratio tar mindre avsättningar för kreditförluster än banker med en högre Tier 1 ratio, samt att detta samband är starkare under IFRS 9 än under IAS 39. Inte heller regressionerna som undersöker detta

samband, det vill säga förekomsten av kapitalstyrning, gav de förväntade resultaten. Regressionerna visar istället ett negativt samband under IAS 39 och ett ännu mer negativt samband under IFRS 9. Dessa samband kan dock inte stärkas med statistisk signifikans, och kan ha orsakats av slumpen, vilket medför att inga egentliga slutsatser kan dras. Studiens resultat indikerar dock att banker med lägre Tier 1 tar högre avsättningar, vilket är i strid med både studiens hypotes och tidigare forskning (Bikker, & Metzmakers, 2005; Ozili, 2017; Ahmed, Takeda & Thomas, 1999; Anandarajan, Hasan & McCarthy, 2007). Däremot ska noteras att ett positivt samband varken hittades av Pérez, Salas-Fumás och Saurina (2011) eller Collins, Shackelford och Wahlen (1995), vilket innebär att forskningen är delad i frågan.

Att resultaten för studiens andra del gällande earnings management inte stämmer överens med förväntningarna kan bero på flera orsaker, där det mycket begränsade antalet observationer förmodligen är den främsta anledningen. Av det ursprungliga urvalet på noterade banker i Europa som följer IFRS som bestod av uppemot 200 observationer föll nästan hälften bort vilket i slutändan resulterade i ett urval om endast 105 banker. I denna studie kan det vara huvudorsaken till att resultatet inte visar det samband som förväntats, men också till att det negativa samband som regressionen de facto genererar inte statistiskt sätt kan säkerställas. En annan orsak kan naturligtvis vara att resultatplanering eller kapitalstyrning inte förekommit i den utsträckning som presumerats. Förklaringen till det skulle kunna vara att bankerna i denna studie inte utnyttjat det tillfälle som fanns vid standardbytet att utöva earnings management. En möjlig anledning till det är att det generellt sett tar tid och erfarenhet att lära sig att tillämpa en ny standard på rätt sätt, och att företagen därför, vid det första implementeringstillfället, inte väljer att utnyttja standardens handlingsutrymme. Vid första tillämpningen kan det hända att bankernas fokus istället ligger på att tillämpa standarden så korrekt som möjligt, då standarden trots allt medför en stor mängd förändringar, med ny information som ska inkorporeras och nya arbetsätt som ska beaktas. Detta utesluter dock inte möjligheten att företagen i framtiden kommer att lära sig på vilket sätt IFRS 9 öppnar upp för tillfällen att justera sina bedömningar i ECL-modellen på det mest förmånliga sättet. Studiens resultat utesluter med andra ord inte att det kommer att kunna vara möjligt att finna samband mellan storleken på avsättningar och earnings management i liknande framtida studier.

Slutligen ska också påpekas att trots att standardens utformning och ECL-modellen bygger på subjektiva bedömningar, behöver det inte innebära att detta utrymme alltid och utan undantag utnyttjas i syfte att utöva earnings management. En stor del av forskningen, inklusive denna studie, har en cynisk infallsvinkel där företagsledningarna förväntas utnyttja varje tillfälle de får till att manipulera redovisningen. Så ser antagligen verkligheten egentligen inte ut, utan earnings management är bara en del av helheten, som visserligen förekommer, men som inte bör ses som den enda sanningen.

7. Förslag till fortsatt forskning

Denna studie kan bekräfta att avsättningarna ökade i storlek vid övergången från IAS 39 till IFRS 9, men studien kan däremot inte bekräfta att förekomsten av earnings management skulle ha en inverkan på denna ökning. Denna studie har dock ett negativt angreppssätt på standardbytet, där det förutspås att IFRS 9 skulle främja utövningen av earnings management. IASB:s förhoppning med standardbytet är trots allt att kvaliteten på redovisningen ska öka till följd av den nya ECL-modellen och att IFRS 9 ska ge en bättre och mer transparent redovisning. Det kan därför vara intressant att istället lägga fokus på den aspekten av standardbytet. Ett förslag till vidare forskning är således att undersöka huruvida transparensen ökar och informationsasymmetrin minskar med den nya standarden och vilka effekter det i så fall ger. Detta skulle kunna göras genom att studera marknadsreaktionen vid standardbytet. Flexibiliteten och handlingsutrymmet som denna studie valt att fokusera på i ett negativt hänseende är alltså bara en sida av myntet, och förhoppningsvis leder flexibiliteten i standarden till övervägande positiva effekter.

8. Källförteckning

Agoglia, C. P., Doupnik, T. S., & Tsakumis, G. T. (2011). Principles-based versus rules-based accounting standards: The influence of standard precision and audit committee strength on financial reporting decisions. *Accounting Review*, 86(3), 747–767.

Ahmed, A.S., Takeda, C. & Thomas, S. (1999). Bank loan loss provisions: A reexamination of Capital management, earnings management and signaling effects. *Journal of Accounting and Economics*. 28 (1), 1–25.

Anandarajan, A., Hasan, I., & Lozano-Vivas, A. (2003). The role of loan loss provisions in earnings management, capital management, and signaling: The spanish experience. *Advances in International Accounting*, 16, 45–65.

Anandarajan, A., Hasan, I. & McCarthy, C. (2007). Use of loan loss provisions for Capital, earnings management and signalling by Australian banks. *Accounting & Finance*. 47(3), 357–379.

Ball, R. (2006). International financial reporting standards (IFRS): Pros and cons for investors. *Accounting and Business Research*, 36, 5–27.

Bank For International Settlements (u.å.). Basel III: International regulatory framework for banks. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.bis.org/bcbs/basel3.htm> [Hämtad 2019-04-18].

Bank For International Settlements (u.å.). The Basel Committee - overview. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.bis.org/bcbs/> [Hämtad 2019-04-18].

Barclays. (2017). European Banks: IFRS 9 – Bigger than Basel IV. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.eifr.eu/document/file/download/1877/barclays-european-banks-ifs9-bigger-than-basel-iv-jan-17-pdf>. [Hämtad 2019-04-18].

Bikker, J.A., & Metzmakers, P. A. J. (2005). Bank provisioning behaviour and procyclicality. *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money*, 15(2), 141–157.

Bouvatier, V., & Lepetit L. (2008). “Banks’ Procyclical Behavior: Does Provisioning Matter?” *Journal of International, Financial Markets, Institutions & Money* 18 (5), 513–526.

Collins, J. H., Shackelford, D. A., & Wahlen, J. M. (1995). Bank differences in the coordination of regulatory capital, earnings, and taxes. (includes appendix). *Journal of Accounting Research*, 33(2), 263.

Curcio, D. & Hasan, I. (2015). Earnings and Capital management and signaling: The use of loan-loss provisions by European banks. *The European Journal of Finance*. Volym 21(1), 26–50.

Deloitte. (2016a). IFRS i fokus - IFRS 9 Finansiella instrument. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/se/Documents/audit/IFRS%209-i-Fokus-2016.pdf> [Hämtad 2019-03-26]

Deloitte. (2016b). No time like the present, Global IFRS banking survey. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Financial-Services/gx-fsi-sixth-ifrs-banking-survey.pdf> [Hämtad 2019-03-30]

Djurfeldt, G., Larsson R. & Stjärnhagen, O. (2018). *Statistisk verktygslåda 1*. Lund: Studentlitteratur AB.

Europeiska bankmyndigheten. (2017). Report on results from the second EBA impact assessment of IFRS 9. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://eba.europa.eu/-/eba-updates-on-the-impact-of-ifrs-9-on-banks-across-the-eu-and-highlights-current-implementation-issues> [Hämtad 2019-04-04]

Finansinspektionen. (2019). Om kapitalkrav för svenska banker. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.fi.se/sv/bank/tillsyn/kapitalkrav-pa-banker/om-kapitalkrav-pa-banker/>. [Hämtad 2019-04-18]

Frykström, N. & Li, J (2018). IFRS 9 – den nya redovisningsstandarden för redovisning av kreditförluster. *Ekonomiska kommentarer, Nr 3, 16 februari 2018*. Stockholm: Sveriges Riksbank. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/ekonomiskakommentarer/svenska/2018/ifrs-9--den-nya-redovisningsstandarden-for-redovisning-avkreditforluster> [Hämtad 2019-04-05]

Fudenberg, D., & Tirole, J. (1995). A theory of income and dividend smoothing based on incumbency rents. *The Journal of Political Economy*, 103(1), 75.

Gebhardt, G. (2016). Impairments of Greek Government Bonds under IAS 39 and IFRS 9: A Case Study. *Accounting in Europe*, 13(2), 169–196.

Greenawalt, M. B., & Sinkey, J. F. (1988). Bank loan-loss provisions and the income-smoothing hypothesis: an empirical analysis, 1976–1984. *Journal of Financial Services Research*, 1(4), 301–318.

Hoogervorst, H. (2014). Closing the Accounting Chapter of the Financial Crisis?, Speech delivered at the Asia-Oceania Regional Policy Forum (New Delhi). [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.ifrs.org/-/media/feature/news/speeches/2014/hans-hoogervorst-march-2014.pdf> [Hämtad 2019-04-05]

- IASB (2009). Basis for Conclusions till Exposure draft ED/2009/12. *Financial instruments: Amortised cost and impairment*. November 2009. London: International Accounting Standards Board.
- IASB (2013). Exposure draft ED/2013/3. *Financial instruments: Expected credit losses*. Mars 2013. London: International Accounting Standards Board.
- IASB (2014). Project Summary - *IFRS 9 Financial Instruments*. Juli 2014. London: International Accounting Standards Board
- IASB (2018) *IFRS 9. Finansiella instrument*, Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS 2018, Stockholm: FAR Förlag
- Kanagaretnam, K., Lobo, G. J. & Mathieu, R. (2003). Managerial incentives for income smoothing through bank loan loss provisions. *Review of Quantitative Finance and Accounting*. 20(1), 63–80.
- Laeven, L., & Majnoni, G. (2003). Loan loss provisioning and economic slowdowns: Too much, too late? *Journal of Financial Intermediation*, 12(2), 178–197.
- Leventis, S., Dimitropoulos, P., & Anandarajan, E. (2011). Loan Loss Provisions, Earnings Management and Capital Management under IFRS: The Case of EU Commercial Banks. *Journal of Financial Services Research*, 40(1), 103–122.
- Lobo, G., & Yang D-H, (2001). Bank Managers' Heterogeneous Decisions on Discretionary Loan Loss Provisions. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 16(3), 223.
- Marton, J., & Runesson, E. (2017). The predictive ability of loan loss provisions in banks – Effects of accounting standards, enforcement and incentives. *The British Accounting Review*, 49(2), 162–180.
- Moyer, S. (1990). Capital adequacy ratio regulations and accounting choices in commercial banks. *Journal of Accounting and Economics*, 13(2), 123–154.
- Mukuddem-Petersen, J., & Petersen, M. (2008). Optimizing Asset and Capital Adequacy Management in Banking. *Journal of Optimization Theory and Applications*, 137(1), 205–230.
- Nilsson, H., Isaksson, A. & Martikainen, T. (2002). *Företagsvärdering med fundamental analys*. Lund: Studentlitteratur.
- Novotny-Farkas, Z. (2016). The Interaction of the IFRS 9 Expected Loss Approach with Supervisory Rules and Implications for Financial Stability. *Accounting in Europe*, 13(2), 197–227.

Ozili, P. (2017). Discretionary provisioning practices among Western European banks. *Journal of Financial Economic Policy*, 9(1), 109–118.

Pérez, D., Salas-Fumás, V., & Saurina, J. (2008). Earnings and Capital Management in Alternative Loan Loss Provision Regulatory Regimes. *European Accounting Review*, 17(3), 423–445.

PwC. (2018). Nu tillämpas IFRS 9 - Blev det så annorlunda? [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.pwc.se/sv/finansiell-rapportering/ifrs-9-tillampning.html> [Hämtad 2019-04-05]

Scholes, M., Wilson, G. P., & Wolfson, M. A. (1990). Tax planning, regulatory capital planning, and financial reporting strategy for commercial banks. *The Review of Financial Studies*, 3(4), 625–650.

Sveriges Riksbank. (2018). Finansiell stabilitet. [Elektronisk]. Tillgänglig: https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/fsr/svenska/2018/180523/finansiell-stabilitetsrapport-2018_12.pdf [Hämtad 2019-04-05]

Wahlen, J.M. (1994), “The nature of information in commercial bank loan loss disclosures”, *The Accounting Review*, 69 (3), 455–478.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN